

למה שמחים בשמחת בית-השואבה?

מי שלא רָאָה שְׂמֵחַת בֵּית-הַשְּׁוֹאֵבָה לֹא רָאָה שְׂמֵחָה
מִיָּמָיו

(סוכה נא, א)

בחג-הסוכות יש ציווי מיוחד לשמוח, והחג נקרא בתפילותינו "זמן שמחתנו". עם זאת, יש בחג הזה מצוות שמביאות עמן שמחה נוספת, כמו שמחת בית-השואבה, הקשורה במצוות ניסוך המים בבית-המקדש¹. שאיבה זו נעשתה בשמחה גדולה – "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה"².

שמחת בית-השואבה עולה על כל השמחות האחרות, עד שאמרו חז"ל³: "מי שלא ראה שמחת בית-השואבה, לא ראה שמחה מימיו". מה ייחודה של מצוות ניסוך המים, המביאה עמה שמחה גדולה כל-כך?

יין – שמחה מוגבלת

ואני נאמרו

בבית-המקדש היו מנסכים גם יין על המזבח. גם ניסוך היין היה נעשה בשמחה ובשירה, וכפי שאמרו חז"ל⁴: "אין אומרים שירה אלא על היין". אבל השמחה של ניסוך המים עולה עליה לאין שיעור. והדבר תמוה, שכן יין טבעו להביא שמחה, ואילו המים אין להם תכונה משמחת כלשהי.

דווקא בנקודה זו טמונה התשובה. ניסוך היין, שטבעו לשמח⁵, מביא עמו שמחה הקשורה בטבעו ובתכונותיו של האדם. זו שמחה מוגבלת מעצם מהותה, שכן היא תלויה במידת השמחה שהיין יכול להביא. אולם ניסוך המים מבטא

(1) רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק י הלכה ו.

(2) ישעיה יב, ג.

(3) סוכה נא, א (במשנה).

(4) ברכות לה, א. ושם נסמן.

(5) ראה מנחות כ.א ובפירוש רש"י דיבור המתחיל "אדרבה".

שמחה אלוקית, שאינה תלויה בטבע האדם, ולכן זו שמחה בלתי־מוגבלת.

מים – שמחה אין־סופית

בשתי המצוות הללו קשורה השמחה בקדושתה של המצווה. אולם בניסוך היין שזורה שמחת המצווה עם תכונת השמחה שביין, כמאמר חז"ל: "אין שמחה אלא ביין"⁶. בכך נעשית השמחה מוגבלת, שכן התכונה הקיימת ביין להביא שמחה, יש לה גבול ומידה.

לעומת זאת, השמחה בניסוך המים אינה מעורבת עם טבע העולם. אדרבה, מצד טבע העולם אין במים שום תכונה של שמחה. השמחה נובעת מהצד האלוקי שבמצווה – מהעובדה שהקב"ה ציווה לנסך מים על המזבח. היהודי שמח על עצם הזכות שניתנה לו למלא את רצון ה'. לכן שמחה זו אין לה מידה ושיעור.

יין ומים בימינו

גם בימינו קיימת העבודה הרוחנית של ניסוך היין וניסוך המים. ניסוך היין פירושו – שמחה של מצווה הנובעת מהכרתו השכלית של האדם. כשיהודי מתבונן בגודל הזכות שניתנה לו לקיים את רצון ה' ולדבוק בו – הוא מתמלא שמחה. אולם מאחר שהשמחה נובעת מהכרה שכלית, המוגבלת מעצם מהותה, גם השמחה מוגבלת.

ניסוך המים פירושו – שמחה בקיום המצוות שלמעלה מהכרה שכלית. כשיהודי מוסר את עצמו לקב"ה, הרי כשהוא שומע שהקב"ה מצווהו לעשות מצווה, אין הוא נזקק להבנה ולהתבוננות שכלית, אלא הוא מתמלא שמחה עצומה הפורצת ממעמקי הנשמה. זו שמחה בלתי־מוגבלת, שמחת בית השואבה, שמי שלא ראה אותה "לא ראה שמחה מימיו".

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 246)

(6) פסחים קט,א. וראה שולחן־ערוך אדמו"ר הזקן חלק אורח־חיים סימן תקכט סעיף ז.